

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Stichting PETA Nederland
T.a.v. [REDACTED]
Postbus 2570
1000 CN AMSTERDAM

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

Behandeld door

Datum 29 januari 2025
Betreft Antwoord op uw brief dd 20 december 2024

Geachte [REDACTED]

Ons kenmerk
DGA-DAD / 96401472

Op 20 december 2024 ontving ik uw brief waarin u vragen stelt en zorgen uit ten aanzien van het huidige niveau van toezicht op dierproeven bij het verlenen van vergunningen en overheidssubsidies. In deze brief reageer ik op uw vragen over:

- vertaalbaarheid van dierproeven naar de mens,
- dat overheidsfinanciering relevant moet zijn voor de mens en niet naar proefdieronderzoek dat slecht vertaalbaar is zou moeten gaan,
- uw verzoek voor onderzoek naar beoordelingsprocessen van onderzoek en het instellen van expert werkgroepen voor vervanging van dierproeven en implementatie van diervrije innovaties.

Vertaalbaarheid

Uiteraard speelt het concept vertaalbaarheid een grote rol binnen proefdieronderzoek. De vertaalbaarheid van gegevens uit onderzoek met dieren naar de menselijke situatie is niet voor ieder type dierproef even relevant. Vertaalbaarheid is uitgebreid aanbod gekomen in het NCad prioriteringsadvies¹, wat als basis dient voor het transitieadvies 2.0 dat later dit jaar verwacht wordt². Binnen het vergunningstelsel is vertaalbaarheid een van de elementen waarop getoetst wordt door de Centrale Commissie Dierproeven (CCD). Dit kan zijn zowel bij de aanvraag van een vergunning als ook bij een beoordeling achteraf. Dit is context afhankelijk. Zo is vertaalbaarheid zeer relevant in preklinisch onderzoek, waarbij er bijvoorbeeld onderzoek wordt gedaan naar nieuwe behandelingen van ziekten. Bij het fundamenteel onderzoek wordt juist gekeken naar onderliggende mechanismen van ziekten. Hierbij is het doel van het onderzoek het opdoen van basale, fundamentele kennis van bijvoorbeeld biologische processen. Daarbij is niet altijd direct duidelijk of en hoe het onderzoek uiteindelijk zal leiden tot bijvoorbeeld een behandeling of geneesmiddel voor de mens. Daarnaast is vertaalbaarheid naar de mens ook niet van toepassing bij proefdieronderzoek waarbij het proefdier ook het doeldier is zoals bij voorbeeld veterinaire onderzoek naar geneesmiddelen voor dieren. Het werkdocument waaraan u in uw brief

¹ [Zienswijze: Afwegingskader voor het Prioriteren van Dierproeven voor Vervanging | Publicatie | Nationaal Comité advies dierproevenbeleid](#)

² [Transitie naar proefdiervrij onderzoek | Adviezen van het NCad | Nationaal Comité advies dierproevenbeleid](#)

refereert is het EU-consensus document 'werkdocument over projectevaluatie en beoordeling achteraf'³. Het concept vertaalbaarheid zit reeds in dit document geborgd middels de expliciete aandacht voor relevantie van het onderzoek, waar vertaalbaarheid onderdeel van uitmaakt. Verdere uitwerking dient in EU verband uitgevoerd te worden. In Nederland maakt o.a. de CCD gebruik van dit document. De CCD is een zelfstandig bestuursorgaan bestaande uit experts die op nationaal niveau projectaanvragen vergunnen, hierbij vraagt de CCD expliciet naar de onderbouwing voor het gekozen diermodel en daarmee dus ook naar de relevantie en indien van toepassing ook de translationele waarde van het diermodel naar de menselijke situatie.

Overheidsfinanciering

Ik deel uw opvatting dat overheidsfinanciering moet worden besteed aan onderzoek dat relevant is. Om dat te borgen liggen er in het traject van onderzoeksaanvraag naar daadwerkelijk uitvoeren van het onderzoek verantwoordelijkheden bij diverse organisaties en zijn er verschillende processen die daarin voorzien. Dat begint al op het moment dat een onderzoeker een onderzoeksvoorstel bij een onderzoekfinancier zoals bijvoorbeeld ZonMw indient. Om relevantie en kwaliteit van onderzoek te borgen heeft een onderzoekfinancier een gedegen beoordelingssysteem ingericht. Zo laten zij het onderzoek door onafhankelijke internationale experts beoordelen. Om onderzoekers scherp te houden en te stimuleren proefdiervrij onderzoek te doen waar dat kan heeft ZonMw zogenoemd 'proefdierwijs' beleid. Door dit 'proefdierwijs' beleid worden onderzoekers nog meer gestimuleerd om hun onderzoek proefdiervrij te doen. Als dierproeven toch nog noodzakelijk zijn, dient dit onderzoek zo goed en transparant mogelijk te gebeuren. ZonMw vraagt daarom aan aanvragers, referenten en beoordelingscommissies om kritisch te kijken naar de noodzaak en uitvoering van voorgestelde dierproeven en de relevantie daarvan. ZonMw werkt met dit nieuwe beleid aan de uitwerking van de adviezen van het prioriteringsadvies van het NCad en het rapport 'Better science through more transparency' die op 28 maart 2024 zijn aangeboden aan de Tweede Kamer⁴. Is onderzoek eenmaal toegekend dan houdt het daar niet op, ook aan de uitvoering van het onderzoek worden er specifieke voorwaarden gesteld die de kwaliteit en transparantie van dierproeven vergroten en onnodige duplicatie kunnen voorkomen. Zo worden onderzoekers gestimuleerd de zogenoemde *ARRIVE guidelines*⁵ voor publicaties te gebruiken, systematische reviews waar relevant voorafgaand aan het onderzoek toe te passen en negatieve of neutrale data te publiceren. Voordat het proefdieronderzoek echt kan starten, beoordelen de lokale Instantie voor Dierenwelzijn (IvD), Dierexperimenten Commissie (DEC) en uiteindelijk de CCD nog eens of het proefdieronderzoek aan de voorwaarden voor vergunning voldoet. Het Nederlandse vergunningstraject is zeer gedegen zoals ook is gebleken uit de stelsevaluatie uit 2021⁶.

Ik wil daarnaast benadrukken dat van vernieuwend onderzoek niet altijd van tevoren kan worden beoordeeld of en hoe het uiteindelijk vertaalbaar wordt naar

³ [Caring for animals aiming for better science - Publications Office of the EU](#)

⁴ [Pilot study on stimulating transparent laboratory animal research. Better Science through More Transparency | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

⁵ <https://arriveguidelines.org/>

⁶ [Eindrapport stelsevaluatie vergunningsproces voor proefdieronderzoek | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

de mens. Dit soort fundamenteel en vernieuwend onderzoek is echter wel de basis om nieuwe kennis op te doen en dus te kunnen blijven innoveren. Daaruit komen bijvoorbeeld ook innovaties die de transitie naar proefdier vrije modellen helpen mogelijk maken. Dat neemt niet weg dat ook voor dit onderzoek het hele traject dient te worden doorlopen en dus ook de afwegingen door de DEC's en CCD moet worden gemaakt indien er proefdieren voor moeten worden ingezet. Als laatste wil ik nog het onderzoek naar 'Helpdesk of commissie New Approach Methods (NAMs)' noemen, dat naar aanleiding van een werkgroep met diverse maatschappelijke partijen, waaronder PETA is ontstaan. Met financiële ondersteuning vanuit LVVN is dit onderzoek als pilot gestart. Inmiddels wordt de haalbaarheid en behoefte van het veld ten aanzien van een dergelijke Helpdesk nader onderzocht. Dit initiatief kan mogelijk binnen de hierboven beschreven processen aanvullende expertise voor onderzoekers bieden, maar ook aan beoordelingscommissies of DEC's, waardoor de kennis over proefdier vrije innovaties of vertaalbaarheid van modellen nog beter voorhanden komt. Zoals uit voorgaande blijkt wordt er op verschillende manieren en door verschillende partijen al veel gedaan om te zorgen dat er gestuurd wordt op onderzoek dat relevant is voor de mens. Dit betekent overigens niet dat er niet gekeken moet worden of er nog meer mogelijkheden zijn om hier nog meer op te sturen. In dat kader wil ik u wijzen op het feit dat ik ter uitvoering van de motie Kostic⁷ een onderzoek ga laten doen naar wat er aanvullend, op wat er reeds allemaal al gedaan wordt, nog meer mogelijk en effectief zou kunnen zijn om de ontwikkeling en toepassing van proefdier vrije innovaties nog meer te stimuleren. Ik heb de Tweede Kamer geïnformeerd over dit voornemen met mijn brief aan de Kamer van 18 november jl.⁸

Beoordelingsproces

Zoals eerder beschreven is onderzoeksfinancier ZonMw bezig met het ontwikkelen en implementeren van een Proefdier vrije beleidsprogramma. Ik ben enthousiast over dit initiatief en wil ZonMw de tijd en ruimte bieden om dit in goede samenwerking met onderzoekers verder vorm te geven. Ik volg die resultaten met interesse en wil die resultaten eerst afwachten. Wat betreft het opzetten van expertgroepen voor vervanging van dierproeven en implementatie van proefdier vrije methoden verwijs ik u naar mijn voorstel binnen het Europese beleidsinstrument de 'European Research Agenda'. De implementatie van proefdier vrije innovaties vraagt om een Europese aanpak. In het voorstel staan vier werkgroepen die daaraan bijdragen en dit op Europees niveau bespreekbaar maken en zorgen voor uitwisseling van kennis en ervaring. Dit betreft onder meer een werkgroep gericht op validatie, acceptatie, en implementatie van onderzoeksmethoden zonder gebruik van dieren. Dit voorstel zou een goede invulling kunnen zijn van werkgroepen zoals u die voorstelt en gelijk op Europees niveau. Ik wacht daarom eerst af of dit voorstel inderdaad aangenomen gaat worden. Ik span mij er voor in om te zorgen dat er voldoende draagvlak voor dit voorstel is. Mocht het voorstel desondanks niet aangenomen worden zal ik overwegen wat er op nationaal niveau nodig en mogelijk is.

⁷ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024Z16228&did=2024D39267>

⁸ [Dierproeven | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Daarnaast zijn er nog een aantal andere belangrijke initiatieven die met publieke financiering bijdragen aan de ontwikkeling en validatie van proefdiervrije methoden. Het Groeifonds project 'Centrum voor proefdiervrije Biomedische Translatie' is gericht op ontwikkeling en implementatie van proefdiervrije methoden. Voor het centrum is een financiering van € 124,5 miljoen beschikbaar. Ook komt er dit jaar een subsidieoproep beschikbaar in de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) van ruim € 3,6 miljoen, door financiering vanuit de ministeries LNVN, OCW en IenW. Deze subsidieoproep is specifiek gericht op validatie en implementatie van proefdiervrije methoden. Tot slot noem ik een subsidieoproep (ValNAM genoemd) van ZonMw en het Duitse Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF) die momenteel open staat, waarmee door Nederland en Duitsland gezamenlijk € 7,5 miljoen beschikbaar gesteld wordt voor dit type onderzoek.

Jean Rümmerie
Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur